

Nr 501

Av herr Wirtén och herr Larsson, Thorsten, om en dokumentationscentral för miljövarldsforskning.

(Lika lydande med motion nr 626 i Andra kammaren)

Ett intensivt forskningsarbete bedrivs samtidigt på olika nivåer och inom en mängd olika ämnesområden världen över. Det är mycket väsentligt att de forskningsresultat som uppnås sprids och ges praktiska tillämpningar. Informationen, såväl horisontell, mellan forskare, som vertikal, dvs. forskningsresultatens överförande till konkreta åtgärder, är uppenbarligen ett generellt problem i dagens samhälle.

Forskningsresultatets praktiska tillämpning är i mycket stor utsträckning beroende av möjligheten att samordna olika forskares insatser. Det kan ur samhällets synpunkt vara angeläget att undvika att flera forskare var och en på sitt håll samtidigt sysslar med samma problem liksom att undvika att forskare arbetar med problem som redan är lösta.

Vi har begränsade resurser att röra oss med. Det är därför nödvändigt att bygga upp en organisation som effektivt samlar och tillhandahåller information på forskningens område så att man i samhällsbyggandet snabbt kan tillgodogöra sig vunna erfarenheter. Inte minst gäller detta miljöforskningen. Att komma till rätta med miljöförstörelsen blir mycket kostsamt. Det är därför väsentligt att tillgängliga resurser används på bästa sätt.

Den nyligen framlagda naturresursutredningen skisserar ett ambitiöst program för insatser på miljöforskningens område. För att kostnaderna skall kunna hållas så låga som möjligt är det enligt vår uppfattning nödvändigt att ägna informationssidan speciellt intresse. Detta görs uppenbarligen inte för närvarande. Naturvårdsverkets relativt måttliga äskanden har i årets statsverksproposition bantats mycket hårt, t. ex. på posten Bidrag till naturvårdsupplysning. För att uppfylla de ställda kraven på information och propaganda har begärts en förhöjning av anslagen med 250 000 kr. Departementschefen föreslår en höjning av 50 000 kr. Detta är uppenbarligen otillräckligt för avsedda syften. Man frågar sig om en satsning på forskning och en samtidig åtstramning på informationssidan är optimal resursanvändning ur samhällets synpunkt.

På grund av den alltmer ökande miljöförstörelsen är det synnerligen angeläget att effektiva åtgärder snabbt kan vidtas och att de forskningsinsatser som görs snarast resulterar i konkret miljövarldsforskning. En förutsätt-

ning för att forskningen skall bli effektiv är att man har en dokumentationsteknik som gör vunna erfarenheter snabbt tillgängliga.

Enligt vår uppfattning är det i dagens situation nödvändigt att initiativ tas till en dokumentationsorganisation för miljöfrågor. Denna organisation bör byggas ut på såväl nationell som internationell nivå. Den skall ha till uppgift att samla och distribuera miljöårsdata men även att på olika sätt befrämja samhällets ansträngningar att komma till rätta med miljöförstörelsen.

Åtskilliga permanenta internationella samarbetsorgan som bland annat sysslar med miljövärd finns redan, vilket kan exemplifieras med förhållanden inom luftvärden.

WHO har exempelvis befrämjat utbildning av forskare och hälsovårdspersonal, understött forskning, provtagning och analys samt arbetat för immissionsminskande åtgärder i industrin. Lagstiftning och spridande av information rörande luftföroreningar har även legat inom WHO:s arbetsfält. Inom ramen för sina resurser har WHO vidare utfört arbete och bearbetar frågor rörande terminologi, standardisering samt utnyttjande av forskningsresultat inom hälsovårdens område. Som samordnande världshälsoorganisation har WHO också ett ansvar för en generell minskning av atmosfärens förorening som hälsohotande faktor.

OECD har under en lång följd av år befrämjat ett samarbete mellan olika länders institut och forskare. Verksamheten har därutöver huvudsakligen koncentrerats till standardisering av mätmetoder men även till studier av föroreningarnas spridning.

Europeiska kol- och stålunionen ECSC har lämnat avsevärt stöd till undersökningar rörande stålindustrins luftföroreningar. Även om huvuddelen av verksamheten ägnats arbetarskyddsfrågor har också föroreningarnas betydelse för omgivningen behandlats.

Ekonomiska kommissionen för Europa ECE har genom sina tekniska kommittéer bearbetat luftföroreningsproblem i samband med kol- och koksverk, värmekraftverk och bilmotorer.

I samband med en europeisk konferens om »Air Pollution» sommaren 1964 gjorde *Europarådet* en naturvetenskaplig och teknisk sammanställning av luftföroreningarnas uppkomst och verkningar på levande varelser. Hänsyn togs även till ekonomiska aspekter ur individens och samhällets synpunkter.

Internationell samverkan på miljövärdens område finns således etablerad inom flera stora organisationer. Det är enligt vår mening nu både nödvändigt och naturligt att en internationell dokumentationscentral för miljöfrågor byggs upp inom ramen för någon av dessa. Genom sitt världsomfattande verksamhetsfält, sitt ansvar för människans hälsotillstånd världen över och sin anknytning till FN är, såvitt vi kan bedöma, WHO den organisation som lättast och med bästa resultat kan handha miljödokumentationen.

Den internationella dokumentationscentralens uppgift skall bland annat vara att kartlägga och distribuera all väsentlig information rörande miljöförstörelsens olika aspekter. Den skall också söka vägar och metoder för samverkan mellan olika nationella och internationella organ som bedriver verksamhet på miljövårdens område. Vidare kan centralen ges till uppgift att förse TV, radio, press och andra informationsmedia med material om aktuella föroreningsproblem och information om av myndigheter beslutade miljövårdsåtgärder. Särskilt viktigt är att följa internationella organisationers och mer eller mindre permanenta expertgruppers arbete på detta område.

Dokumentationen och informationen måste vara brett upplagd så att den täcker alla aspekter av miljöförstörelsen och skydd däremot. En central för internationell miljödokumentation kommer att bli mycket omfattande och kräver en väl utvecklad teknik baserad på databehandling. Principiellt bör allt material registreras centralt. Internationella programsystem för maskinell dokumentation finns redan och används inom andra områden, till exempel medicin och kemi. Liknande system för miljödokumentation bör därför med lätthet kunna upprättas. En internationell dokumentationscentral måste för att fungera bra ha nationella dokumentationsorganisationer i ett stort antal länder som underavdelningar. Detta är nödvändigt dels för att via en internationell central snabbt utbyta erfarenheter länder emellan, dels för att inom ett land samla och tillhandahålla all tillgänglig information. Myndigheter, kommittéer, enskilda tekniker osv. kan då vända sig till det egna landets dokumentationscentral och inhämta material för att i görligaste mån undvika miljöförstörelse och reparera de skador som redan uppstått.

För Sveriges del kan uppbyggandet av en sådan organisation omgående påbörjas genom att man utnyttjar någon institution som redan sysslar med miljöforskning och samtidigt har tillgång till datautrustning.

Dokumentationscentralen måste givetvis byggas upp i samråd med det centrala statliga miljövårdsorganet, naturvårdsverket, eller en eventuell miljöforskningsnämnd.

För dokumentationsbehov inom forskningen finns redan en fungerande central, nämligen den till försvarets forskningsanstalt (FOA) knutna Stockholms datacentral. Denna central får inom kort en ny datautrustning med betydande kapacitet och kan då klara hela behovet av körningar för svensk miljödokumentation.

Inom FOA finns redan fungerande system för maskinell dokumentation, vilka skulle kunna bli en utmärkt stomme till en svensk miljödokumentationscentral. För detta talar även att man vid FOA bedriver en betydande miljöforskning främst inom luftvård och medicinsk miljöteknik.

Starka skäl föreligger således för att utnyttja Stockholms datacentral och FOA:s resurser för miljödokumentation inom landet. Eftersom anläggningen ändå kommer till blir kostnaden för detta ändamål endast marginell.

Utbyggnaden av ovan skisserade organisation skulle vara en avsevärd hjälp i kampen mot miljöförstörelsen i världen. Sverige har möjligheter att inom FN verka för en internationell dokumentationsorganisation. De svenska kraven får ökad tyngd om den inhemska delen av organisationen snart byggs upp. Detta skulle i stor utsträckning gynna det svenska miljövårdsarbetet samtidigt som Sverige skulle framstå som ett föregångsland och en pådrivare på den internationella miljövårdens område.

Med hänvisning till ovanstående hemställas,

att riksdagen måtte uttala att Sverige i FN skall verka för inrättande av en internationell dokumentationscentral för miljövård; samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att förslag snart förelägges riksdagen om inrättande av en svensk dokumentationscentral för miljövårdsforskning.

Stockholm den 26 januari 1968

Rolf Wirtén (fp)

Thorsten Larsson (cp)